

Nr 14

Utlåtande i anledning av motioner angående straffbarheten vid aga av djur.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 40 i första kammaren av herr *Schött* och fröken *Stenberg* och nr 44 i andra kammaren av herr *Werner m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes

”att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring i 3 § Lag om djurskydd av den 19 maj 1944 att den får följande lydelse

3 §

När djur — — — det icke överanstränges. Djur må ej pådrivas eller tillrättavisas med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret.”

Gällande bestämmelser

16 kap. 13 § brottsbalken behandlar brottet djurplågeri. Paragrafen avser både de tama och de vilda djuren. Den är grundläggande för den rättsliga regleringen av djurskyddet. Enligt stadgandet skall dömas för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år om någon genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt otillbörligen utsätter djur för lidande.

Lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd (*djurskyddslagen*) avser enligt 1 § vård och behandling av husdjur och av andra djur som hålls i fångenskap. 2—6 §§ innehåller vissa allmänna regler om behandlingen av djur. I dessa ställs bl. a. upp vissa krav på djurens förvaringsrum. Vidare sägs att djur skall förses med erforderligt foder och vatten samt skyddas mot överansträngning och annat lidande. Sålunda stadgas i 3 § *andra stycket* att djur ej må pådrivas eller *agas* med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret.

Förarbetena

I det år 1938 avgivna betänkande (SOU 1938: 36), som låg till grund för 1944 års djurskyddslagstiftning, anförde utredningsmannen (s. 79 f.), att den som tilldelar djur överdriven aga eller vid agande av djur använder

uppenbart olämpliga metoder — t. ex. slår djuret med en stör eller metallkätting — givetvis gör sig skyldig till överträdelse av den i förslaget meddelade allmänna regeln om djurs behandling, därest till äventyrs icke agan är sådan, att den måste betecknas såsom uppenbart grym misshandel, då allmänna strafflagens djurplågeriparagraf träder i funktion. Oberoende härav ansåg emellertid utredningsmannen det önskvärt att genom särskild bestämmelse i djurskyddslagen söka motverka, att föremål som används för utdelande av aga förses med inrättningar, som tillfogar djuret onödigt lidande eller sår. Därför föreslog han förbud mot att tilldela djur slag med sådana föremål, där metallbeslag, taggar, större knutar eller andra särskilt hårda, vassa eller utstående delar av tillhygget eller vidfästade föremål kan befaras medföra, att utdelade slag får en från djurvänlig synpunkt icke önskvärd effekt. Ett sådant förbud antogs bidra till att så inrättade redskap för aga så småningom skulle komma ur bruk.

Vid remissbehandlingen av betänkandet berördes stadgandet om agande av djur endast i ett fåtal yttranden. Inte i något yttrande ifrågasattes rätten att aga djur. Däremot berörde remissorganen olika metoder att aga, vilka ansågs förkastliga, exempelvis användande av halskoppel med taggar, vilka vid ryckning i kopplet tränger in i djurets hals, aga av djur med stör, sparkar mot djur samt slag mot häst eller annat djur på huvudet, benen eller buken.

I *propositionen nr 43 till 1944 års riksdag* intogs — i överensstämmelse med grundtanken i utredningsmannens förslag — i andra stycket i 3 § bestämmelse om att djur ej må pådrivas eller agas med redskap, som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret. *Departementschefen* uttalade i anslutning till förslaget att bestämmelsen bl. a. innebar att användande av sporrar, som var försedda med vassa spetsar, ej var tillåtet.

Den föreslagna bestämmelsen, som ej föranledde uttalande av första lagutskottet (utlåtande 1944: 28), godtogs av riksdagen (rskr. 1944: 249).

1969 års riksdag

I en vid 1969 års riksdag väckt motion (II: 265) hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle begära att 3 § andra stycket djurskyddslagen skulle ändras på det sättet att ordet "aga" skulle utgå ur lagtexten. Innebörden av yrkandet ansågs vara att det skulle vara förbjudet att aga djur.

Motionerna remissbehandlades. *Veterinärstyrelsen* avstyrkte bifall till motionen medan *Sveriges djurskyddsförningars riksförbund* förklarade sig vara överens med motionärerna om att ordet aga borde utgå ur lagtexten. Förbundet föreslog att det omdiskuterade lagrummet skulle få följande lydelse: "Djur får ej pådrivas eller tillrättavisas med redskap, som lätt kan skada djuret."

Veterinärstyrelsen ansåg att en bestämmelse om att agande av djur inte får ske skulle vara orimlig, emedan den skulle omöjliggöra även lindrigare former av fysisk bestraffning i samband med uppfostran och dressyr av husdjur. Även om det i etiskt hänseende är tilltalande att uppfostra och dressera djur utan tillrättavisningar av detta slag, syntes det styrelsen orealistiskt att kunna lagstiftningsvägen åstadkomma en sådan ordning. Styrelsen ansåg dessutom, att en lindrigare form av aga i uppfostrings- och dressyr syfte inte är oförenlig med ett iakttagande av bestämmelsen i 2 § djurskyddslagen, att djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande. Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund ansåg att ordet "aga" liksom det i samma mening förekommande ordet "sarga" har dålig klang och ger associationer av stor grymhet och råhet. Enligt förbundet borde texten ändras så, att det inte blir tillåtet att piska en styvsint häst eller en besvärlig hund med ett spö eller liknande. Förbundet anförde vidare att det naturligtvis är bäst att tillrättavisa ett djur endast med rösten och uppmuntra det med en belöning av något slag, såsom något gott. Det finns dock ofta djur inom vissa släkten, som man måste tillrättavisa mer handgripligt för att fästa djurets uppmärksamhet på vad saken gäller, påpekade förbundet och gav följande exempel. En hund, som plötsligt får vittring av vilt, som han inte får driva, märker inte vanligt tilltal, när hans jaktiver är stor, utan måste genom mer handgriplig tillrättavisning göras uppmärksam på att han ej får driva vilt. En travhäst, som i tävlingsiver vill bryta sig ur volten och då kan skada både människor och djur, måste få klart för sig, att han måste fortsätta voltandet, tills klartecken ges.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande (1969:47) anförde tredje lagutskottet bl. a. följande.

Ordet aga betecknar kroppslig bestraffning som sker i uppfostrings- eller förbättringssyfte. Naturligtvis är det tilltalande om uppfostran och dressyr av djur kan ske utan användande av fysiskt våld. Emellertid förekommer — som remissorganen påpekat — tillfällen då det är nödvändigt att i samband med eller i omedelbar anslutning till att ett djur betar sig på ett icke önskvärt sätt handgripligt göra djuret uppmärksam på vad saken gäller. Att bestraffa ett djur när någon tid förflutit efter det att djuret orsakat skada eller annan olägenhet är däremot klart olämpligt. En sådan åtgärd torde bl. a. vara otjänlig från uppfostringssynpunkt. Den i lagrummet förutsetta rätten att aga djur kan enligt utskottets mening inte heller anses innefatta rätt till dylik bestraffning.

På grund av vad sålunda anförts bör motionen inte vinna bifall.

Motionerna

I motionerna anföras inledningsvis att förbudet i 3 § djurskyddslagen att djur ej må pådrivas eller agas med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret med sin ålderdomliga formulering ger associatio-

ner som inte längre kan anses representera lagens anda och mening. Man har, säger motionärerna, anledning att reagera mot ordet "aga". Aga är en form av bestraffning och hör alltså hemma i relationen brott—straff, ett begreppspar som inte längre kan ha relevans i vårt förhållande till djuren. Motionärerna anför vidare att gångna tider ger de mest skrämmande exempel på bestraffning av husdjur för "brott". Därvid utgick man enligt tidens uppfattning ifrån att djuren hade med människan jämförliga själsförmögenheter och menade följaktligen att straffet av brottslingen kunde uppfattas som vedergällning och därtill verka avskräckande. Begreppet aga i djurskyddslagen får enligt motionärerna ses som en relik från denna tid.

Att man i vissa fall kan ha anledning att handgripligt tillrättavisa en hund, när den t. ex. vill men ej får driva vilt, eller en tävlingshäst, som vill bryta sig ur volten, har, framhåller motionärerna, självfallet intet med bestraffning att göra. När det gäller fostran av en besvärlig hund, en styvsint häst eller vilda djur i fångenskap säges den modernt skolade och kunnige vårdaren vara helt klar över att aga snarare föder lömskhet och aggressivitet än tillgivenhet och lydnad.

Nuvarande formulering av 3 § djurskyddslagen konfirmerar enligt motionärerna uppenbarligen rätten att aga djur blott det sker inom lagens ramar. Motionärerna anser att lagens anda och mening måste avsevärt bättre komma till uttryck om "aga" utbytes mot "tillrättavisa". Därmed vore också angivet att aga normalt inte hör samman med behandling av djur utan vid förfall får prövas i enlighet med 16 kap. 13 § brottsbalken, anför motionärerna avslutningsvis.

Utskottet

Enligt 3 § andra stycket djurskyddslagen får djur inte pådrivas eller agas med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret.

Motionärerna anför att aga är en form av bestraffning. De anser emellertid att bestraffning är en åtgärd, som inte längre bör förekomma i vårt förhållande till djuren. De hemställer därför att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att nämnda lagrum ändras på det sättet att ordet "aga" utbytes mot ordet "tillrättavisa".

Som framgår av den föregående redogörelsen prövade och avslöt 1969 års riksdag en motion, vari begärdes att ordet aga skulle utgå ur lagtexten. I sitt av riksdagen godkända utlåtande anförde utskottet att det naturligtvis är tilltalande om uppfostran och dressyr av djur kan ske utan användande av fysiskt våld. Utskottet framhöll att det dock förekommer tillfällen då det är nödvändigt att i samband med eller i omedelbar anslutning till att ett djur betar sig på ett icke önskvärt sätt handgripligt göra djuret uppmärksam på vad saken gäller. Att bestraffa ett djur när någon tid förflutit efter det att dju-

ret orsakat skada eller annan olägenhet ansåg utskottet däremot vara klart olämpligt. Enligt utskottets mening kunde den i lagrummet förutsatta rätten att aga djur inte heller anses innefatta rätt till dylik bestraffning.

I anledning av det nu framställda motionsyrkandet åberopar utskottet vad sålunda anfördes av förra årets riksdag rörande rätten att aga djur. Någon riksdagens åtgärd i ärendet kan således inte anses påkallad.

Utskottet hemställer

att motionerna I: 40 och II: 44 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 mars 1970

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Göran Karlsson (s), Svante Kristiansson (s), Åkesson (fp), Ebbe Ohlsson (m)*, Nils-Eric Gustafsson (cp), Erik Jansson (s)*, Skårman (fp)* och Berglund (s)*;

från andra kammaren: herrar Grebäck (cp), Svenning (s), Ekström (s), Sundelin (s), fröken Anderson (s), herrar Wachtmeister (m)*, Josefson i Arrie (cp) och Sellgren (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.